

Nikaia'dan Yeni Yazıtlar IX*

Hüseyin Sami Öztürk – Ezgi Demirhan-Öztürk

Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Ün., Fen-Edebiyat Fak., Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi ABD, İstanbul. ORCID no: 0000-0002-4366-1277, hsoztrk@yahoo.com — Eskiçağ Tarihçisi, MA. ORCID no: 0000-0003-3804-8264, ezgiedemirhan@gmail.com

NEW INSCRIPTIONS FROM NIKAIA IX

Abstract

This paper introduces a compilation of 10 unpublished inscriptions found in the territory of the Nicaea: 1) A votive offering of Nymphes; 2) The grave of Doctor Agrippa and his wife Apphe; 3) The grave of Apollonios and his family; 4) The grave of Apphe; 5) The grave of Agathopous; 6) The grave of Titus Flavius Helikas and his family; 7) The grave of Il. Hermogenes, Ill. Hermogenes and Quintus; 8) The grave of Neikandros; 9) The grave of Theodoros and his wife; 10) The grave of Thallusa. The inscriptions dating to Roman Imperial Period were gathered from Bilecik region.

Keywords: Bithynia, Nicaea, Inscription, Nymphes, Votive, Anthroponym.

Öz

Makalede Nikaia antik kentinin teritoryumunda bulunan 10 yeni yazıt tanıtılmaktadır: 1) Nympheler'e adak; 2) Doktor Agrippa ile eşi Apphe'nin mezarı; 3) Apollonios ve ailesinin mezarı; 4) Apphe'nin mezarı; 5) Aurelius Agathopous'un mezarı; 6) Titus Flavius Helikas ve ailesinin mezarı; 7) Il. Hermogenes, Ill. Hermogenes ile Quintus'un mezarı; 8) Neikandros'un(?) mezarı; 9) Theodoros ve eşi Khryson'un mezarı; 10) Thallusa'nın mezarı. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen bu yazıtlar, Bilecik bölgesinden toplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bithynia, Nikaia, Yazıt, Nymphes, Adak, Anthroponymos.

Nikaia antik kentinin doğu ve güneydoğusundaki egemenlik alanında 2010 yılında Dr. Hüseyin Sami Öztürk tarafından bir epigrafik-tarihi coğrafi yüzey araştırması başlatılmıştır¹. Bu çalışmanın bir sonucu olarak her yıl birçok yayımlanmamış yazıt kayıt altına alınmakta ve Nikaia kentinin teritoryumu konusundaki bilgilerimiz de her geçen yıl artmaktadır. Şimdiye kadar saptanan yazıtların büyük çoğunluğunu mezar yazıtları oluşturmakla birlikte, bölgede belli sayıda adak yazıtı da belgelenmiştir.

Bu makalede Nikaia antik kenti özelinde olmak üzere, Küçük Asya Antik Çağ tarihi hakkındaki bilgilerimizi de artıracak 1'i adak ve 9'u mezar olmak üzere toplam 10 yazıt tanıtılmaktadır.

Makalemizde kayıt altına aldığımız Nymphes ifadesinin geçtiği adak steline benzer bir örnek Bolu İli Göynük İlçesi Çayköy'den bilinmektedir. Nikaia'nın egemenlik alanından ikinci kez Nymphes sunağı belgelenmiştir. Çayköy'de ve Nikaia'da kayıt altına alınan sunağın çeşme olarak kullanılmış olması, bizlere Nymphes sunağının hangi amaçla adanmış olabileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca Nymphes'e ender bir şekilde rastlanması bölgede su kaynaklarının çokluğuyla ilişkilendirilebilir. Doktor Agrippa ile eşi Apphe'ye ait yazıtla, Nikaia'dan şimdiye kadar bilinen doktor sayısı sekize yükselmiştir. Nikaia'da belgelenmiş

* Araştırma Makalesi. Makale geliş tarihi: 06.12.2018; Makale kabul tarihi: 10.12.2018

olan doktor yazıtları bölgede doktorluk mesleğine karşı ilgiyi ya da burada bir tıp okulunun varlığını düşündürmektedir (bkz. 2 numaralı yazıt).

Lydia Bölgesi'ndeki Thyateira ile Pontos Bölgesi'ndeki Amaseia'dan bilinen Agricola ismine, Nikaia ve Bithynia Bölgesi'nde ilk kez rastlanmış olması önemlidir (Bkz. 3 numaralı yazıt).

Altıncı yazıtta belgelenen T. Flavius Helikas isminin tipik bir Romalı ismi olması ve Roma vatandaşı olduğunu göstermesine karşın yazıtta anılan diğerlerinin *epikhorik* ve Hellence kişi isimlerine sahip olması ailenin geri kalan üyelerinin Roma vatandaşı olmadığını göstermektedir. Onuncu yazıtta geçen Mousaios adının da Küçük Asya'da yaygın olmasına karşın Nikaia'da ilk kez belgelenmiş olması dikkat çekicidir.

Makalenin içerdiği yazıtlar aşağıda yer almaktadır:

ADAK

1. YAZIT: NYMPHELER'E ADAK

Kireçtaşındandır bir adak steli. Stelin sağ ve üst kısmı akroterler bulunmaktadır. Yazıt akroterin altındaki silmede yer almaktadır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Gölpazarı İlçesi Gökçeler Köyü mezarlığı. Yazıtta Orhan Eker aracılığıyla ulaşılmıştır.

Ölçüler : Y: 47 cm (görünen); G: 49 cm (görünen); D: 47 cm; HY: 3,1-6,2 cm

Env. No. : 381

Kayıt : H. S. Öztürk

Edisyon :Yeni yazıt

Foto : A. Gündüz

Kalıp : –

Tarih : MS 2. yüzyıl

Nympheler'e adak.

Νυμφῶν

--(?)

Çeviri:

Nympheler'in.

Stelin ilk satırından sonrası ağaç köklerinin altında kaldığı için şimdilik okunamamaktadır; belki alt satırda yazıt da olmayabilir. Benzer bir örnek Bolu İli Göynük İlçesi Çayköy'den bilinmektedir (*INikaia* 1487 = Marek ve Adak 2016: 4 vd., no. 3): Çayköy'deki sunakta da en üstte yalnızca Νυμφῶν ifadesi geçmekte olup sunak bir çeşme olarak kullanılmıştır. Bizim bulduğumuz stel de olasılıkla aynı görevi yapmaktaydı.

Bu yazıtlarla Nikaia egemenlik alanından ikinci kez bir Nymphe sunağı belgelenmiş olmaktadır.

MEZARLAR

2. YAZIT: AGRIPPA İLE EŞİ APPHE'NİN MEZARI

Beyaz renkli kireçtaşındandır yapılmış bir mezar steli. Üst kısım profilili; stelin sağ ve sol yanları düzlenmiştir. Üst ön kısımda çiçek betimi, sağ ve sol kısımda *patera* bulunmaktadır. Taşın en üstünden kurşun akıtma deliği yapılmıştır. Stelin gövdesi düzlenmiş ve yazıt 6 satırdır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Gölpazarı İlçesi. Söz konusu yazıt Gölpazarı İlçesi'nin Demirhanlar Köyü'nde yapılan bir gölet çalışması sırasında çıkarılmıştır. Yazıt şimdi, Gölpazarı Belediyesi'nin atık arıtma tesisinde bulunmaktadır. Gölet çalışması sırasında, aynı alandan en az üç mezara ait yazıtsız stel daha bulunmuştur.

Ölçüler : Y: 167,5 cm; G: 66,5 cm; D: 69 cm; HY: 3,3-5,8 cm
Env. No. : 372
Kayıt : H. S. Öztürk – E. Demirhan-Öztürk
Edisyon : Yeni yazıt
Foto : H. Nikolayadis
Kalıp : –
Tarih : MS 1.-2. yüzyıl

Ἀγρίππας Εὐπ[άτο-]
ρος, ἱητρός, ζῶν τὸ μ[νημεῖ-]
[ον] κατασκευόουας[α έαν-]
4 τῷ καὶ τῇ έαυτο[ῷ γυ-]
ναικὶ Ἀπφῇ ζη[σάση]
ἐτη μ'.

Çeviri:

Eupator oğlu (ben) doktor Agrippa hayattayken bu mezarı kendime ve 40 yıl yaşayan kendi eşim Apphe'ye yaptırdım.

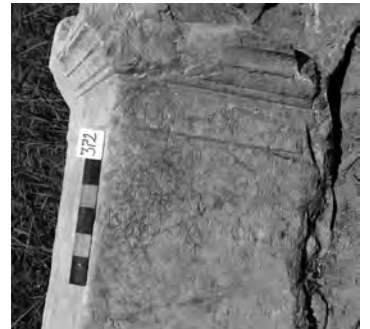
2 Nikaia'dan daha önceden birçok doktor yazıtı bilinmektedir. Bu yazıtla bilinen doktor yazıtı sayısı 8'e ulaşmıştır. 2016 yılında H. S. Öztürk tarafından Göynük İlçesi Arızlar Köyü'nden bir doktor yazıtı daha yayımlanmıştır (Öztürk 2016: 290-291, no. 3). Bu iki doktor yazıtından önce bilinen diğer yazıtlar ise Nissen tarafından bir doktora çalışmasında 2006 yılında bir araya getirilmiştir (Nissen 2006: 37-43, no. 16-20).

Gölpazarı'ndan bilinen bir başka doktor daha belgelenmiştir: Mendel tarafından 1900 yılında yayımlanmış olan bu mezar yazıtında, adını bilemediğimiz bir ἱητρός(?) vardır (Mendel 1900: 403 vd., no. 79 = *INikaia* 1425). Yazıt Mendel tarafından tam okunamamış görünmektedir; bu nedenle adı bilinmeyen bu doktor hakkında tam bir bilgiye sahip değiliz. Bununla birlikte, araştırmacı Samama bu yazıtın iki çocuk doktora ait olabileceğini iddia etmekte ve onların yaş sırasına göre gömüldüğünü düşünmektedir (Samama 2003: no. 315). Şunu da unutmamak gerekir bu yazıt Mendel tarafından hatalı ve eksik okunmuştur ve bu durumda sondaki -ἱητρός da bir adın sonu olabilir. Nitekim *INikaia*'nın editörü olan S. Şahin de bu duruma kuşkuyla yaklaşmış olacak ki yazıtın bir doktora ait olup olmadığı hakkında bir yorum yapmamıştır. Söz konusu yazıtı yüzey araştırmasında biz de aradık ama bulamadık.

Nikaia kenti ve çevresinden bilinen diğer doktor yazıtları ise şunlardır:

1) İznik İlçesi Elbeyli Köyü'nde bulunmuş, MS 1. yüzyıla tarihli, Peisistratos oğlu ειατρός Peisistratos ile ailesinin farklı üyelerinin mezarı; yine aynı mezarda onun oğlu 26 yaşında ölen ειατρός Apollodotos (Schneider 1943: 27, no. 19 = *INikaia* 275).

2) İznik İlçesi Karadin Köyü'nde MS 1.-2. yüzyıla tarihli, ιατρός Hedys ile eşi Dikaiosyne'nin mezarı (Oehler 1906-1907: 4 = *INikaia* 175): Doktor Hedys'ün mezar epigramından onun

Agrippa ile eşi Apphe'nin mezarı.

yalnızca Küçük Asya’da değil, aynı zamanda Avrupa ile Afrika’da birçok yerde de görev yaptığını öğrenmekteyiz. Bu durum Hedys’ün yaşadığı toprakların dışında da doktorluk mesleğiyle nam saldıgını göstermektedir.

Nikaia kökenli olup da Küçük Asya dışında yaşamış iki doktor daha vardır. Bunlardan biri Roma’dandır: MS 20 yılına tarihli, azatlı bir karı-kocanın mezar yazıtının altına sıkıştırılmış satırında Sosikrates oğlu Nikaialı Sosikrates’ten *medicus* olarak söz edilmektedir. Bu kişi olasılıkla Roma’da hizmet görmüş ve burada gömülmüştür².

Bilinen diğer bir Nikaia’lı *ιατρός*, yani doktor ise Kuzey Thessalia’daki Duklista’dan gelmektedir (Kaibel 1878: 203-204, no. 509 = *IG IX 2*, 1276; Robert 1946: 104): MS 2. yüzyıla tarihli, adını bilmediğimiz Nikaia’lı doktorun mezar yazıtında “birçok denizler ve toprakları ziyaret ettiği” yazmaktadır. 61 yaşında ölen bu doktorun son seyahati de yazıttan anlaşılacağı üzere Thessalia’ya olmuştur.

4 Apphe adı Nikaia’da çok sık görülen ve bundan dolayı da çok sevildiği anlaşılan bir *epikhorik* isimdir. Bithynia Bölgesi’nde belgelendiği yerler için bkz. *LGPN VA s.v.* Ἀπφη; Ἀφφη. Bu isme ilişkin son zamanlarda saptanmış yeni yazıtlar için de ayrıca bkz. Marek ve Adak 2016: 9-10, no. 12; 29, no. 40.

3. YAZIT: APOLLONIOS VE AİLESİNİN MEZARI

Pembeye yakın mermerden bir mezar steli. Alt ve üstü profilli. Sol yan tarafın yüz ve üst kısmı kırılmıştır. Stelin her tarafı işlenmiştir. Üst tarafında bütün köşelerde akroter vardır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Merkez İlçe Dereşemsettin Köyü; yazıta Hamid Karadağ aracılığıyla ulaşılmış olup yazıtı Ramazan Atalay göstermiştir.

Ölçüler : Y: 2,08 cm; G: 88 cm; D: 74 cm (G); HY: 2,4-5,2 cm

Env. No. : 338

Kayıt : H. S. Öztürk – H. Nikolayadis

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : E. Demirhan-Öztürk – A. Gündüz

Kalıp : –

Tarih : MS 2. yüzyıl

Ἀπολλώνιος

Ἀγρικολάου ζῶν

ἐαυτῷ τὸ μνήμα κα-

4 [τ]εσκεύασεν καθὼς περιεί-

ληπται ὡ καὶ Ἀπφη Σούσα

[τῇ] γυναικὶ ζησάση ἔτη ρ[].

Χρήστω ὡ καὶ Φιλοξ[έ-]

8 [νφ], τοῖς υἱοῖς, ἀνεξοδί[α-]

στον σὺν προσκειμέ-

νφ οἰκῆματι.

Çeviri:

Agricola’nın oğlu Apollonios hayattayken bu mezarı kendisine, Sousas kızı 70’li yaşlardaki eşi Apphe’ye, oğlu Philoksenos’a yaptırdı (ve) çevresini kuşattı. Bitişik yapıyla birlikte (bu mezar anıtı) satılamaz!

2 Ἀγρικόλας ismi Lydia Bölgesi’ndeki Thyateira (*LGPN VA s.v.* Ἀγρικόλας) ile Pontos Bölgesi’ndeki Amaseia’dan bilinmektedir (*StPont III* 39. 114). Agricola ismi Nikaia ve dolayısıyla Bithynia Bölgesi’nde bu yazıtla ilk kez belgelenmektedir.

5 Σούσα ismi hem Nikaia hem de Bithynia Bölgesi’nde sıklıkla görünen bir isimdir. Nikaia’daki örnekleri için bkz. Öztürk vd. 2018: 235. Bu adın Bithynia Bölgesi’nde görüldüğü yerler için bkz. *LGPN VA s.v.* Σούσα. Küçük Asya dışında görüldüğü yerler için ise bkz. Dana 2014: 340 vd., s.v. Susas, [Susa], Σουσας.

Apollonios ve ailesinin mezarı.

4. YAZIT: APPHE'NİN MEZARI

Kireçtaşındandır mezar steli. Stelin üst tarafı günümüzde boyanmıştır. Derinleştirilmiş bir niş ve nişin içinde yükseltilmiş bir vazo bulunmaktadır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Pamukova İlçesi Elperek Mahallesi, Kız Kur'an Kursu Camii'nin minaresinin pabucundadır. Yazıtı Hamid Karadağ aracılığıyla ulaşılmıştır.

Ölçüler : Y: 124 cm; G: 79 cm; HY: 1,5-2,9 cm

Env. No. : 366

Kayıt : E. Demirhan-Öztürk

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : A. Gündüz

Kalıp : –

Tarih : MS 2. yüzyıl

Ἀπολλώνιος Ἄπφη τῇ ἑαυτοῦ σεν.
συνβίων μνήμης χάριν ἀνέστη-

Çeviri:

Apollonios eşi Apphe'ye (bu mezarı) anısı nedeniyle yaptırdı.

1 Ἄπφη'nin Nikaia'da görüldüğü yerler için bkz. 2 no'lu yazıt.

2 Taş ustası satırın sonundaki ἀνέστησεν kelimesine yer kalmayınca, bir üst satırın sonuna eklemek zorunda kalmıştır.

Apphe'nin mezarı.

5. YAZIT: AURELIUS AGATHOPOUS'UN MEZARI

Mermere yakın beyaz renkli kireçtaşıdan yapılmış mezar steli. Stelin üst kısmı profilî; profil kısmı alınlıklı yapılmıştır. Alınlık kısmının ortasında bir *patera* bulunmaktadır. Ön kısımda kuşak ve kuşağın içinde 4 satır yazıt bulunmaktadır. Görünen sağ ve sol kısımları da aynı şekilde ve yazıtsızdır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Gölpazarı İlçesi. Yazıt, Gölpazarı İlçesi'nin Demirhanlar Köyü'nde yapılan bir gölet çalışması sırasında bulunmuş olup şimdi Gölpazarı Belediyesi'nin atık arıtma tesisinde bulunmaktadır.

Ölçüler : Y: 120 cm; G: 72,5 cm; HY: 3,1-5 cm

Env. No. : 355

Kayıt : Ezgi Demirhan-Öztürk

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : H. Nikolayadis

Kalıp : –

Tarih : MS 212'den sonra

Αὐρήλι<ο>ς Ἀγαθόπους

ἑαυτῷ τὸ μνημεῖ-

ον κατεσκεύασε[ν]

4 ἀνεξοδίαστό[ν].

1 ΑΥΡΗΛΙΣ *lapis*.

Çeviri:

Aurelius Agathopous bu mezarı kendisine yaptırdı. (Bu mezar anıtı) satılamaz!

1 Ἀγαθόπους. Daha önce Nikaia'dan 3 kez belgelenmiştir. Nikaia ve Bithynia'da görüldüğü yerler için bkz. *LGPN VA s.v. Ἀγαθόπους*.

4 ἀνεξοδίαστον "satılamaz", "satılık değildir" ifadesi bölge yazıtlarında oldukça sık kullanılmaktadır³.

Aurelius Agathopous'un mezarı.

6. YAZIT: TITUS FLAVIUS HELIKAS VE AİLESİNİN MEZARI

Mermere yakın kireçtaşından bir mezar steli. Sağ, sol ve arka kısmı toprağa gömülü. Stelin sol üst kısmı kırık; sağ üst köşede akroter yer almaktadır. Yazıtın ilk iki satırı bir silme üzerindedir.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Gölpazarı İlçesi Gökçeler Köyü mezarlığı. Yazıtı Orhan Eker aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Ölçüler : Y: 90 cm (görünen); G: 49 cm; D: 46 cm; HY: 1,9-3 cm

Env. No. : 380

Kayıt : H. S. Öztürk

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : A. Gündüz

Kalıp : –

Tarih : MS 1. ya da 2. yüzyıl

Titus Flavius Helikas ve ailesinin mezarı.

- T(ίτος) ὁ Φλα<ύ>ιος Ἑλικᾶς
ἐαυτ ὦ καὶ γυ-
νεκὶ Τίτθᾳ
4 ζῆσάσῃ ἔτη μϛ',
θυγατρὶ Μειλῆ-
σία ὡ ἐτῶν ὡ ἰβ', τῶ
ὡ υἱῶ Ἀσκληπιοδό-
8 τῶ ὡ ἐτῶν ὡ κ' ὡ κατε-
σκεύου<α>σεν τὸ μνημῖο-
ὡ ὡ ὡ ἔτους γ'.

Çeviri:

Titus Flavius Helikas bu mezarı kendisine ve 48 yıl yaşamış olan eşi Tittha'ya, 12 yaşındaki kızı Meilesia ile 20 yaşındaki oğlu Asklepiodotos'a yaptırdı. (İmparatorun hükümdarlığının) 3. yılında.

1 ΦΛΑΙΟΣ *lapis* | 8 vd. ΚΑΤΕΣΚΕΟΥΣΕΝ *lapis*.

1 Helikas'ın taşıması olduğu Titus *praenomen*'i ile Flavius *gens*'i Roma vatandaşlık hakkının Flaviuslar zamanında alındığını göstermektedir. Ancak bu hakkın Flaviuslar hanedanına mensup üç imparatorun hangisiyle ilişkili olduğunu, elimizde bir veri bulunmadığından bilemiyoruz.

T. Flavius Helikas'ın bir Roma vatandaşı görünmesine karşın, aile bireylerinin *epikhorik* ve Hellence şahıs isimleri taşıması dikkat çekicidir. Bu durum diğer aile üyelerinin Roma vatandaşı olmadıklarını göstermektedir.

1 Ἑλικᾶς" ismi Bithynia Bölgesi'nde yalnızca Nikomedia kentinde bilinmektedir (TAM IV,1 191). Nikaia'dan ise ilk kez belgelenmektedir. Bu adın bölgede çok tercih edilmediği görülmektedir.

4 Zgusta 1964: § 1567-5 göre Τίτθα kelimesi Hellence τίτθῃ'den, yani "sütne" kelimesinden gelmektedir. Τίτθα ismine Bithynia Bölgesi'nde çok sık rastlanmaktadır. Bu ismin Nikaia'da görüldüğü yerlerin güncel bilgisi için bkz. Öztürk vd. 2018: 237. Bithynia'daki diğer örnekleri için bkz. LGPN VA s.v. Τίτθα/Τίθα; Akdeniz dünyasındaki bilinen örnekleri için ise bkz. Dana 2014: 370 vd., s.v. Tittha, Τίτθα, Τίθα, Τίθη, Θίθα, Τήθα (f.) (bith.).

5 Μιλῆσιος/Μειλήσιος adının *femininum* biçimi olan Μειλῆσια/Μιλησία şahıs ismi Nikaia ve Bithynia Bölgesi'nde ikinci kez bu yazıtla belgelenmektedir. Bu adın ilk kez belgelendiği yer için bkz. Öztürk ve Demirhan 2016: 172–173, no. 7.

7. YAZIT: II. HERMOGENES, III. HERMOGENES İLE QUINTUS'UN MEZARI

Dört tarafı işlenmiş, beyaz renkli kireçtaşından yapılmış mezar steli. Alt kısım kırık ve üst kısım profilli; akroterli orta kısımda bir rozet bulunan stelin tepesinde kurşun akıtma deliği yer almaktadır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Taraklı İlçesi Duman Köyü mezarlığının içinde. Yazıtta Orhan Eker aracılığıyla ulaşılmıştır. Aşağıda yer alan 8 ve 9 no'lu yazıtlar da aynı mezarlıkta bulunmuştur.

Ölçüler : Y: 95 cm; G: 48 cm; HY: 3,4-3,8 cm

Env. No. : 374

Kayıt : E. Demirhan-Öztürk

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : A. Gündüz

Kalıp : –

Tarih : MS 2. yüzyıl

II. Hermogenes, III. Hermogenes ile Quintus'un mezarı.

Ἑρμογένης

Ἑρμογένους

ἐτῶν · ν´ ,

4 Ἑρμογένης

ἐτῶν · ν´ η´ ,

Κόνιτος

[Ἑρμογέν]ου.

Çeviri:

Hermogenes oğlu 50 yaşındaki Hermogenes; 8 yaşındaki Hermogenes ile Hermogenes oğlu Quintus (burada yatıyorlar).

Bu mezar yazıtına baktığımızda iki neslin aynı mezar yerini kullanmış olduklarını ve üç neslin de aynı ismi taşıdıklarını görmekteyiz. II. Hermogenes'in oğullarından bir tanesinin yaşı belirtilmişken; Quintus isimli oğlunun yaşının belirtilmemesi, onun daha yaşını bile doldurmadan vefat etmiş olabileceğini göstermektedir. Olasılıkla iki kardeşin vefatı aynı anda gerçekleşmiştir. Bu durum ise aile içinde bir hastalığın olabileceğini bizlere düşündürmektedir.

Bahsettiğimiz mezar yapısının çevresinde ve yakınlarında yazıtsız birçok stel mevcuttur ve bazı steller de toprağa gömülü hâlde bulunduğu bazıları yazıtlı olabilir. Bu verilere baktığımızda ve bahsettiğimiz alanın da günümüzde mezarlık olarak kullanılıyor olması şu olasılıkları barındırmaktadır: Modern mezarlık alanına yakın bir alandan orada yaşayan halk tarafından mezar yerlerinin belli olması için taşlar taşınmış olabilir. Bir diğer olasılık ise stellerin bulunduğu bölgenin ya da bu bölgeye yakın bir yerin Antik Çağ'a ait nekropol alanı olabileceğidir.

8. YAZIT: NEIKANDROS'UN (?) MEZARI

Altta derinleştirilmiş niş ve nişin üst, sol ve sağ tarafında rozet bulunmaktadır. Nişin içinde ağırşak(?) ve silik bir şekilde motifler bulunmaktadır. En altta ise zivana deliği mevcuttur.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Taraklı İlçesi Duman Köyü mezarlığının içinde. Yazıtta Orhan Eker aracılığıyla ulaşılmıştır.

Neikandros'un (?) mezarı.

Ölçüler : Y: 117 cm; G: 57 cm; HY: 2,2-3,3 cm.
Env. No. : 375
Kayıt : H. S. Öztürk
Edisyon : Yeni yazıt
Foto : A. Gündüz
Kalıp : –
Tarih : MS 2. yüzyıl

— — —
[χ]αῖρε
Ἐτρος ζ'. Νεῖ[κανδρος]
Πούφου ἐτῶν [
4 ὅ χαῖρε.

Çeviri:

... *Hoşçakalın!* (İmparatorun hükümdarlığının) 7. yılında. Rufus oğlu ... yaşındaki Neikandros 72 (burada yatıyor). *Hoşçakalın!*

Χαῖρε kelimesinin iki kere yazılmış olması, mezar stelinin en az iki kişiye ait olduğunu göstermektedir. Ancak stelin üst kısmı kırık olduğu için kime ya da kimlere yapıldığını söylemek mümkün değildir.

9. YAZIT: THEODOROS VE EŞİ KHRYSION'UN MEZARI

Kireçtaşına yakın mermerden, altı ve üstü profilli bir mezar steli. Stelin sağ ve sol yanları düzlenmiştir. Yazıt silme içinde yer almaktadır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Taraklı İlçesi Duman Köyü mezarlığının içinde. Yazıtı Orhan Eker aracılığıyla ulaşılmıştır.

Ölçüler : Y: 95 cm; G: 48 cm; D: 43 cm; HY: 3,4-3,8 cm
Env. No. : 376
Kayıt : E. Demirhan-Öztürk
Edisyon : Yeni yazıt
Foto : A. Gündüz
Kalıp : –
Tarih : MS 212'den sonra

Theodoros ve eşi Khryson'un mezarı.

Ἔτους ι´
Θεόδωρος
Αἰρ(ηλίου) Θεοδώρ-
4 ον ἐτῶν οβ´,
γυνῆ αὐτοῦ
Χρυσί ν ον
ἐτῶν ξ´.

Çeviri:

(İmparatorun hükümdarlığının) 11. yılında. Aurelius Theodoros oğlu 72 yaşındaki Theodoros (ile) onun 60 yaşındaki eşi Khryson (burada yatıyorlar).

6 Χρυσίον bir kadın ismidir ve bölgedeki kentlerde sıklıkla görülmektedir. Nikaia'dan örnekler için bkz. *INikaia* 752. 1595; Ayrıca görüldüğü yerler için bkz. Dönmez-Öztürk 2012: 74-75, no. 14; Öztürk ve Kılıç-Aslan 2012: 105, no. 8.

10. YAZIT: THALLUSA'NIN MEZARI

Mermerden bir mezar taşı. Alt ve üstü profilli olup sağ alt köşe profili kısmen kırıktır. En üstte bir zıvana deliği bulunmaktadır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli Merkez İlçe Cumalı Köyü, Rıdvan Köse'nin evinin önünde. Yazıtta Ramazan Kılıç aracılığıyla ulaşılmıştır.

Ölçüler : Y: 70 cm; G: 68 cm; D: 55 cm; HY: 2,3-4,5 cm

Env. No. : 308

Kayıt : H. S. Öztürk

Edisyon : Yeni yazıt

Foto : E. Demirhan-Öztürk

Kalıp : –

Tarih : MS 2. yüzyıl

Thallusa'nın mezarı.

- Θάλλουσα Μουσαι-
ου θυγάτηρ ζήσασα
ἔτη λζ'
4 Στέφανος τῇ ἐαυ-
τοῦ γυναικὶ μνήμης
χάριν.

Çeviri:

Mousaios kızı 37 yıl yaşayan Thallusa (burada yatıyor). Stephanos (bu mezarı) kendi eşine (Thallusa'ya) anısı nedeniyle (yaptırdı).

1 Θάλλουσα ismine daha çok Hellas ve Adalar'da rastlanmaktadır. Bithynia Bölgesi'nden yalnızca Prusa ad Olympos'dan (*IPrusa* 147) (Bursa) bilinen bu adın Küçük Asya'dan belgelendiği yerler için ayrıca bkz. *LGPN* VB, VC s.v. Θάλλουσα.

1 vd. "Μουσαίος" ismi *LGPN* VA'da Bithynia Bölgesi'nin Kios (Gemlik) ve Prusias ad Hypium (Konuralp) kentlerinden belgelenmektedir. Μουσαίος ismi Küçük Asya'da sık görünen isim olmakla birlikte Nikaia'da ilk kez bu yazıtla belgelenmiştir.

NOTLAR

1 Sakarya ve Bilecik illerinde çalışma lisansı veren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Kazı ve Araştırmalar Dairesi Başkanlığı ve kurum çalışanlarına; bu proje için finans desteği sağlayan Marmara Üniversitesi BAPKO'ya (Proje no. SOS-A-070617-0393); yardımlarından ötürü Bilecik İli Osmaneli İlçesi Belediye Başkanı Münür Şahin'e; Osmaneli Belediyesi Kültür İşleri Başkanı Remzi Öner'e; yazıtlara ulaşmamızı sağlayan Bilecik İli Osmaneli İlçesi Selçik Köyü sakinlerinden Hamit Karadağ ile Osmaneli Belediyesi Kültür İşleri'nde görevli olan Süleyman Çakar ile ekip üyelerinden Arkeolog A. Gündüz ile Eskiçağ Tarihçisi H. Nikolayidis'e teşekkür ederiz.

2 Pedrazzoli 1970: 106-107, no. 5. Konu hakkında ayrıca bkz. Nutton 2013: 266, fig. 17.6.

3 Nikaia'daki örnekler için bkz. *INikaia* 123. Ayrıca bkz. Robert 1940: 60 vd.; Robert 1946: 147.

KAYNAKÇA

Dana, D. 2014. *Onomasticon Thracicum (Onom Thrac): répertoire des noms indigènes de Thrace, Macédoine Orientale, Mésies, Dacie et Bithynie*. De Boccard, Athènes.

Dönmez-Öztürk, F. 2012. "Göynük ve Mudurnu'dan Yeni Yazıtlar I", *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi - Mediterranean Journal of Humanities* II: 67-78.

IG. Inscriptiones Graecae, Akademie der Wissenschaften, Berlin 1873–.

- INikaia*. Şahin, S. (yay.), *Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia)*, I-II 1/2, Habelt Verlag, Bonn 1979-1982.
- IPrusa*. Corsten, Th. (yay.), *Die Inschriften von Prusa ad Olymum*, Habelt Verlag, I-II, Bonn 1991.
- Kaibel, G. 1878. *Epigrammata Graeca: Ex lapidibus conlecta*. apud G. Reimer, Berolini.
- LGN VA. Corsten, Th. (yay.), *A Lexicon of Greek Personal Names*, Volume VA: *Coastal Asia Minor: Pontos to Ionia*, Oxford University Press, Oxford 2010.
- LGN VB. Balzat, J.-S., R., Catling, W. V., Chiricat, É., Marchand, F. (yay.), Associates Editor Th. Corsten, *A Lexicon of Greek Personal Names*, Volume VB: *Coastal Asia Minor: Caria to Cilicia*, Oxford University Press, Oxford 2013.
- LGN VC. Balzat, J.-S., R., Catling, W. V., Chiricat, É., Corsten, Th. (yay.), *A Lexicon of Greek Personal Names*, Volume VC: *Inland Asia Minor*, Oxford University Press, Oxford 2018.
- Marek, Ch. ve M. Adak 2016. *Epigraphische Forschungen in Bithynien, Paphlagonien, Galatien und Pontos*. Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Mendel, G. 1900. "Inscriptions de Bithynie", *Bulletin de Correspondance Hellénique* 24: 361-426.
- Nissen, C. 2006. *Prosopographie des Médecins de l'Asie Mineure pendant l'Antiquité classique*, I: *Catalogue des Médecins* [elektronik kaynak: <http://bit.ly/1VLV8O0>].
- Nutton, V. 2013. *Ancient Medicine*. 2. baskı, Routledge, New York.
- Oehler, J. 1906-1907. "Epigraphische Beiträge zur Geschichte des Ärztestandes", *Jahresbericht des Kaiserlichen Maximilians-Gymnasiums zu Wien*: 3-25.
- Öztürk, H. S. 2016. "Göynük ve Mudurnu'dan Yeni Yazıtlar IV", *Cedrus: Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi* IV: 287-297.
- Öztürk, H. S. ve E. Demirhan 2016. "Nikaia'dan Yeni Yazıtlar VI", *Phaselis: Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları Dergisi* II: 167-177.
- Öztürk, H. S., E. Demirhan-Öztürk, H. Nikolayadis ve A. Gündüz 2018. "Nikaia'dan Yeni Yazıtlar VII", *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi* (TÜBA-AR) XXII: 223-235.
- Öztürk, H. S. ve S. Kılıç-Aslan 2012. "Nikaia'dan Yeni Yazıtlar II", *Gephyra: Zeitschrift für die Geschichte und Kulturen des Antiken östlichen Mittelmeerraums* 9: 101-110.
- Pedrazzoli, M. 1970. *Iscrizioni e vestigia della via Latina*. Roma.
- Robert, L. 1940. *Hellenica: Recueil d'épigraphie, de Numismatique et d'antiquités Grecques*, vol. I. A. Maisonneuve, Paris.
- Robert, L. 1946. *Hellenica: Recueil d'épigraphie, de Numismatique et d'antiquités Grecques*, vol. II. A. Maisonneuve, Paris.
- Samama, E. 2003. *Les médecins dans le monde grec: sources épigraphiques sur la naissance d'un corps médical*. Droz, Genève.
- Schneider, A. M. 1943. *Die römischen und byzantinischen Denkmäler von Iznik-Nicaea*. Zweigstelle Istanbul des Archäologischen Instituts des Deutschen Reiches, Berlin.
- StPont III. Anderson, J. G. C., Cumont, E., Grégoire, H., *Studia Pontica*, III: *Recueil d'inscriptions grecques et latines du Pont et de l'Arménie*, Fasc. 1, H. Lamertin, Brussels 1910.
- TAM IV,1. *Tituli Asiae Minoris*, IV: *Tituli Bithyniae Linguis Graeca et Latina Conscripti*, Fasciculus 1: *Paeninsula Bithynica praeter Calchedonem: Nicomedia et ager Nicomedensis cum septentrionali meridianoque litore sinus Astaceni et cum lacu Sumonensi*, enarravit F. C. Dörner, adiuvante M.-B. Von Stritzky, apud Academiam Scientiarum Austriacam, Vindobanae 1978.
- Zgusta, L. 1964. *Kleinasiatische Personennamen*. Verlag der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, Prag.